

Cần Thơ - Ngày 30/4/1975 lịch sử

(TGCT) Cách đây 43 năm, đúng 11 giờ 30 phút ngày 30/4/1975, lá cờ quân giải phóng đã tung bay trên nóc Dinh Độc Lập, đánh dấu sự sụp đổ hoàn toàn của chính quyền Sài Gòn, miền Nam giải phóng, đất nước thống nhất. Đạt được thắng lợi trên, Đảng và nhân dân ta đã phải hy sinh biết bao xương máu, có lúc tưởng chừng như không thể vượt qua được nhưng với truyền thống yêu nước hào hùng như ngọn lửa luôn sục sôi trong lòng người dân Việt, tất cả dân tộc nguyện một lòng cùng nhau góp sức để giải phóng đất nước.

Đông chí Nguyễn Văn Lưu (ngồi) thay mặt Ủy ban khởi nghĩa Cần Thơ đọc lời kêu gọi lúc 15 giờ ngày 30/4/1975 tại Đài Phát thanh Cần Thơ.

Ảnh: TL.

Bước vào mùa Xuân năm 1975, sự nghiệp đấu tranh giải phóng của dân tộc ta tuy còn nhiều khó khăn nhưng cuộc chiến tranh của nhân dân ta ngày càng phát triển, sức mạnh tiên công của quân và dân ta ngày càng lớn. Trước tình hình đó, Bộ Chính trị hạ quyết tâm giải phóng miền Nam trong tháng 4 năm 1975. Ở Nam Bộ, ngay từ ngày 10/3/1975 để phối hợp với chiến trường Tây Nguyên vừa mở ra, quân và dân vùng đồng bằng đã đồng loạt tiên công và nổi dậy ở nhiều nơi, mở rộng vùng giải phóng và chiếm các điểm huyết mạch giao thông quan trọng.

Tại Cần Thơ, sáng sớm ngày 30/4/1975, Ban Chỉ huy khởi nghĩa nội ô thành phố Cần Thơ ra lệnh cho các lực lượng trong nội ô nổi dậy và tiên công đồng loạt vào các mục tiêu trọng yếu. Điển hình, nhân dân phường Hưng Lợi, xã An Bình nổi dậy làm chủ các cơ sở của bộ máy tề nguỵ ở phường, khóm gom súng của phòng vệ dân sự trang bị cho lực lượng tự vệ, treo cờ Mặt trận, dẫn đường cho bộ đội tiến vào thành phố. Ở các phường An Hòa, An Hội, An Nghiệp quần chúng nổi dậy cướp chính quyền. Cơ sở ta khởi nghĩa ở ấp Thới Thuận, chiếm chợ Trà Nóc, chốt giữ cầu Trà Nóc. Lực lượng quần chúng khởi nghĩa tranh thủ binh lính ở Sân bay Trà Nóc, lấy súng uy hiếp Đại tá chỉ huy Sân bay Trà Nóc, buộc toàn bộ binh lính ở đây đầu hàng, ta chiếm giữ sân bay.

Đúng 11 giờ ngày 30/4/1975, Ban Chỉ huy khởi nghĩa cùng bác sĩ Lê Văn Thuận, Tổng Thư ký Hội Hồng Thập Tự (cơ sở cách mạng) tranh thủ bọn lính gác khám mở cửa 2 trại giam Khám lớn và Khám ở Nha cảnh sát miền Tây (Cầu Bắc) thả trên 6.000 tù chính trị và thường phạm. Sau khi số tù nhân ở trại giam Cầu Bắc, Khám Lớn được giải thoát, khoảng 11 giờ 30 phút cùng ngày, cơ sở nội tuyến của ta ở Trung tâm nhập ngũ số 4, đường Mạc Tử Sanh (nay là đường 30/4) mở cửa giải thoát cho khoảng 5.000 thanh niên bị địch bắt đi lính và 1.000 lao công đào binh bị bắt giữ tại đây.

Trưa ngày 30/4/1975, sau khi Dương Văn Minh tuyên bố đầu hàng thì tinh thần sĩ quan, binh sĩ địch hoang mang rối loạn, đây là điều kiện thuận lợi cho ta. Tiếp đến, Đại đội Cảnh sát dã chiến thuộc Tiểu đoàn 410 đóng ở Đầu Sấu bỏ chạy, 03 cơ sở ta trong phòng vệ dân sự chiếm đồn, thu 60 súng giao cho lực lượng khởi nghĩa. Số tù chính trị và thường phạm ở 02 trại giam cùng số tân binh ở trại nhập ngũ được thả bung ra tràn ngập cả đường phố hoan hô cách mạng. Tại trại tù binh ở Lộ Tẻ, một số anh em tự nguyện cùng với lực lượng cách mạng truy bắt bọn tay sai của địch, chiếm các trụ sở hành chính, chiếm kho vũ khí trang thiết bị, lập 02 tiểu đoàn Quyết Thắng I và Quyết Thắng II (khoảng 700 quân) để tiếp quản và giữ gìn trật tự thành phố. Trước tình hình các tù nhân chính trị và thường phạm đã được thả, nhân viên công chức của chính quyền Sài Gòn lo ngại nạn cướp giết xảy ra nên đóng cửa trụ sở làm việc về gia đình bảo vệ tài sản cá nhân. Lúc này, hầu hết các cơ quan địch đều đóng cửa, nhân viên không thực hiện lệnh giới nghiêm 24/24.

Đúng 14 giờ 30 phút ngày 30/4/1975, đồng chí Nguyễn Văn Lưu cùng đồng chí Trương Văn Biên và lực lượng cán bộ tự vệ, nhiếp ảnh, cơ sở mật (12 đồng chí) có trang bị 4 khẩu súng từ Tham Tướng tiến thẳng vào chiếm Đài Phát thanh Cần

Thơ, tại Đài Phát thanh Cần Thơ có một đại đội lính bảo an và 4 xe nội đồng do Đại úy Nguyễn Văn Hào (cơ sở nội tuyến chỉ huy). Cơ sở nội tuyến của ta đã ra lệnh cho binh sĩ giải ngũ, gom súng vào kho tạo điều kiện cho lực lượng khởi nghĩa chiếm đài. Đúng 15 giờ cùng ngày, bản tuyên bố đầu tiên của Ủy ban nhân dân cách mạng thành phố Cần Thơ do đồng chí Nguyễn Văn Lưu (đại diện cho Ủy ban khởi nghĩa thành phố Cần Thơ) đọc, được phát đi trên làn sóng của Đài Phát thanh Cần Thơ. Tiếp đến 17 giờ cùng ngày, Tiểu đoàn Tây Đô và Biệt động thành phố đập tan một đại đội biệt kích địch ở Rau Răm, mở đường vào thị trấn Cái Răng phối hợp với lực lượng binh vận đánh chiếm 1 chi đội xe bọc thép làm phương tiện cơ động tiến quân thẳng vào nội ô thành phố Cần Thơ. Lực lượng ta để một bộ phận bảo vệ Đài Phát thanh, nhanh chóng chiếm trung tâm nhập ngũ, Kho Hậu cần, trại Cửu Long, Tòa án Quân sự, Bộ Tư lệnh Quân đoàn 4, Vùng IV chiến thuật (trại Lê Lợi) tại Đại lộ Hòa Bình (nay là Bảo tàng Quân khu 9), căn cứ hải quân và chiếm Dinh Tỉnh trưởng lúc 18 giờ 30 phút ngày 30/4/1975. Tại Dinh Tỉnh trưởng, đồng chí Trần Minh Sơn (Bảy Mạnh) Phó Bí thư Tỉnh ủy Cần Thơ, đồng chí Lê Thanh Sơn (Ba Ngay), Tỉnh đội trưởng Cần Thơ cùng các đồng chí trong Mặt trận tiền phương buộc chuẩn tướng Mạch Văn Trường (Tư lệnh Sư đoàn 21) ra lệnh cho toàn bộ Sư 21 hạ súng đầu hàng quân giải phóng.

Vào 18 giờ ngày 30/4/1975, lực lượng tự vệ và quần chúng ở Hưng Thạnh nổi dậy chiếm trụ sở phường. Đội Biệt động thành phố Cần Thơ tiến công chiếm quận II; Tiểu đoàn 303 chủ lực Khu chiếm Chi Cảnh sát, làm chủ khu vực Xóm Chài, phường Hưng Phú. Tiếp theo đó tại Châu Thành, Tiểu đoàn Tây Đô II tiến công địch trên bờ Nam sông Cái Răng, làm chủ quận lỵ Cái Răng. Lực lượng tự vệ tại chỗ tước súng phòng vệ dân sự làm chủ xã An Bình, nhân dân tại đây dẫn đường đưa bộ đội qua phường Hưng Thạnh, Hưng Phú tiến vào thành phố Cần Thơ.

Tại trọng điểm 02 thị xã Vị Thanh, Ban Chỉ huy Mặt trận giải phóng thị xã Vị Thanh do đồng chí Trần Nam Phú, Phó Bí thư Tỉnh ủy, Chính trị viên Tỉnh đội Cần Thơ chỉ huy chung. Theo kế hoạch chung của Khu ủy Tây Nam Bộ và Quân khu 9, ta tập trung cho trọng điểm 01 thành phố Cần Thơ, thị xã Vị Thanh sẽ lùi lại 02 ngày (tức đêm 01/5/1975 rạng sáng ngày 02/5/1975). Nhưng tình hình diễn ra có nhiều điều kiện thuận lợi để ta mở cuộc tấn công sớm hơn dự kiến. Nhất là khi Đài Phát thanh Cần Thơ phát đi tiếng nói của Ủy ban nhân dân cách mạng thành phố Cần Thơ vào lúc 15 giờ ngày 30/4, Ban Chỉ huy chiến dịch và Thị xã ủy đã họp và quyết định tấn công thị xã Vị Thanh vào 05 giờ sáng ngày 01/5/1975.

Đúng 05 giờ sáng ngày 01/5/1975, các cánh quân của ta đồng loạt nổ súng tấn công theo kế hoạch đã định. Chỉ trong 02 ngày (30/4/1975 - 01/5/1975) quân và dân Cần Thơ đã giải phóng hoàn toàn tỉnh Cần Thơ (63 xã, 568.000 dân); loại khỏi vòng chiến đấu 25.000 tên địch; chiếm 02 tiểu khu, 11 chi khu; thu hơn 3.000 súng các loại, 200 xe quân sự, 200 tấn đạn; 91 máy bay; hàng chục ngàn sĩ quan, binh sĩ địch đã ra trình diện chính quyền cách mạng.

Tiếp bước truyền thống. Ảnh: CTV.

Như vậy, với tinh thần “một ngày bằng 20 năm” quân và dân tỉnh Cần Thơ được sự chỉ đạo trực tiếp của Khu ủy và sự hỗ trợ đặc lực của lực lượng chủ lực Quân khu 9 đã đồng loạt tấn công và nổi dậy giải phóng hoàn toàn tỉnh Cần Thơ, xóa bỏ toàn bộ hệ thống chính quyền Sài Gòn ở tỉnh Phong Dinh và cơ quan đầu não Vùng IV chiến thuật của địch ở Miền Tây Nam Bộ. Đảng bộ, quân và dân tỉnh Cần Thơ tự hào đã góp phần cùng cả nước hoàn thành cuộc cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân. Chiến thắng 30/4/1975 đã đi vào lịch sử dân tộc Việt Nam nói chung và Cần Thơ nói riêng như một bản anh hùng ca bất diệt. Thắng lợi của ngày 30/4/1975 lịch sử một lần nữa làm sáng tỏ chân lý vĩ đại: *“Trong thời đại ngày nay, khi các lực lượng cách mạng thế giới ở thế tiến công, một dân tộc nước không rộng, người không đông, song đoàn kết chặt chẽ và đấu tranh kiên quyết dưới sự lãnh đạo của một Đảng Mác - Lênin có đường lối và phương pháp cách mạng đúng đắn, gương cao hai ngọn cờ độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, được sự đồng tình ủng hộ và giúp đỡ của các nước xã hội chủ nghĩa, các lực lượng cách mạng và nhân dân tiên bộ trên thế giới, thì hoàn toàn có thể đánh thắng mọi thế lực đế quốc xâm lược, dù đó là tên đế quốc đầu sỏ”* (Nghị quyết Đại hội lần thứ IV của Đảng Cộng sản Việt Nam).

Sự kiện “ngày thống nhất” (30/4/1975) là kết quả cho cả chặng đường dài chiến đấu đầy hy sinh, gian khổ của người dân Việt Nam yêu nước, của khối đại đoàn kết toàn dân tộc dưới ngọn cờ vẻ vang của Đảng Cộng sản Việt Nam. Năm tháng sẽ trôi qua, nhưng thắng lợi trong sự nghiệp kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước mãi mãi được ghi vào lịch sử dân tộc ta như một trong những trang sử chói

lợi nhất, một biểu tượng sáng ngời của sự toàn thắng, của chủ nghĩa anh hùng cách mạng, của bản lĩnh và trí tuệ con người Việt Nam.

Trần Hữu Nghĩa

Tài liệu tham khảo

- 1. Ban Tuyên giáo Thành ủy Cần Thơ, Lịch sử Đảng bộ tỉnh Cần Thơ (1954 - 1975), Cần Thơ 2006.*
- 2. Bộ Giáo dục và Đào tạo, Giáo trình lịch sử Đảng cộng sản Việt Nam, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội 2006.*
- 3. Tổng kết cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước thắng lợi và bài học, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội 1995.*